

بسمه تعالی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین

معاونت پژوهشی

کمیته تحقیقات دانشجویی

پرسشنامه طرح تحقیقاتی دانشجویی

نام و نام خانوادگی مجری/مجریان : بتول عباسی

استاد راهنما : دکتر کاظم حسین زاده

دانشکده : پرستاری و مامایی قزوین

عنوان طرح (فارسی) : طراحی دفترچه ثبت فعالیت های یادگیری (Logbook) برای کارآموزی بهداشت جامعه

عنوان طرح (انگلیسی) :

Designing the logbook for community health nursing internship

تاریخ پیشنهاد :

آیا طرح در راستای اولویت پژوهشی است؟ بله صفحه ۳۵.. شماره ۱۷.. (توسعه آموزش)

آیا موازین و دستورالعمل های اخلاقی وزارت متبوع، مندرج در سایت دانشگاه به آدرس زیر را مطالعه کرده اید؟

<http://vcr.qums.ac.ir/Portal/home/?172148/> کمیته ۲۰٪ اخلاق

بلی

خیر

آیا طرح نیاز به مطرح شدن در کمیته اخلاق در پژوهش های علوم پزشکی دانشگاه را دارد؟

تاریخ جلسه: / /

بلی

خیر

۱-۱ مشخصات مجریان طرح:

ردیف	نام و نام خانوادگی	رشته تحصیلی و درجه علمی	آدرس و تلفن تماس	کد ملی	امضاء
	بتول عباسی				
	دکتر کاظم حسین زاه				

۱-۲ مشخصات همکاران اصلی

ردیف	نام و نام خانوادگی	شغل	درجه علمی	نوع همکاری	کد ملی	امضای همکار
1	حسین رفیعی	مربی		استاد ناظر		

۲-۱ نوع طرح :

بنیادی *

کاربردی **

بنیادی - کاربردی ***

بنیادی

۲-۲ مقدمه و معرفی طرح:

امروزه نقش کلیدی و مهمی که پرستار در وضعیت سلامت و تسریع در بهبودی بیمار دارد، برکسی پوشیده نیست. ایفای چنین نقشی مستلزم دانش، آگاهی، مهارت و توانایی پرستار است (۱، ۲). به همین علت از شیوه های آموزشی متنوعی برای تربیت پرستارانی باکفایت جهت مراقبت از بیمار استفاده می شود (۳، ۴). آموزش در پرستاری به دلیل مبتنی بر عمل بودن این حرفه و توسعه ی روزافزون حجم اطلاعات و تکنیک های مراقبتی مورد نیاز پرستاران، بیش از پیش مورد توجه می باشد، به طوری که تأکید آموزش پرستاری بر تربیت پرستارانی است که علاوه بر کسب دانش، دارای مهارت های بالینی نیز باشند. این نکته نمایانگر نقش اساسی و مهم آموزش بالینی در پرستاری می باشد (۵).

آموزش بالینی بخش اساسی و مهم آموزش پرستاری است و جزء لاینفک آن محسوب می شود که به لحاظ اهمیت، قلب آموزش حرفه ای شناخته شده است(۶). آموزش بالینی را می توان فعالیت تسهیل کننده ی یادگیری در محیط بالینی دانست که در آن مربی و دانشجو به یک اندازه مشارکت دارند(۷) و هدف از آن، ایجاد تغییرات قابل اندازه گیری در دانشجو برای انجام مراقبت های بالینی است. این نوع آموزش، فرصتی را برای دانشجو فراهم می سازد که دانش نظری را به مهارت های ذهنی، روانی و حرکتی متنوعی که برای مراقبت از بیمار ضروری است، تبدیل کند(۸).

بنابراین ارتقاء کیفیت آن می تواند موجب تربیت دانشجویانی باکفایت در حیطه های مختلف بالینی گردد(۹) و هرچه آموزش بالینی پر بارتر باشد، آموزش با شتاب و کیفیت مناسب تری پیش خواهد رفت(۱۰). مسئله آموزش بالینی و آماده سازی دانشجویان برای پذیرش نقش های مختلف در نظام سلامت از فعالیت ها و اهداف مهم دانشکده های پرستاری است(۱۱).

از دیدگاه دست اندرکاران آموزش، برنامه ریزی آموزشی و ارزشیابی فرآیند آن، مکمل یکدیگرند. همچنین وجود نظام ارزشیابی مدون یکی از مهمترین عوامل موثر بر بهبود آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان است(۱۲). به همین علت همواره مسئولین آموزش پرستاری برای یافتن یک روش آموزش بالینی اثربخش در تکاپو بوده اند(۱۳). سیستم آموزش و ارزشیابی اثر بخش، سیستمی است که سبب تحریک خلاقیت دانشجو شود، مشوق دانشجو برای بحث و تفکر انتقادی باشد، سبب شناسایی اشتباهات دانشجو به خودش شود، همچنین فرصت تصمیم گیری آگاهانه، مستند کردن تجربیات شخصی و اصلاح اشتباهات را به دانشجویان بدهد. جهت نیل به اهداف آموزشی فوق، استفاده از راهبرد های تفکر خلاق، انتقادی و روش تحقیق در پرستاری به عنوان اولویت اول مطرح شده است و بر توجه به روش ها و فنون جدید آموزش با تأکید بر آموزش دانشجو محور و یادگیری مستمر تأکید دارد(۵).

ارزشیابی، تعیین کننده سطح یادگیری و ستون اساسی برای برنامه ریزی آینده است و کیفیت پیامد های یادگیری به کیفیت ارزشیابی بستگی دارد(۶). این فرآیند در قالب ارزشیابی تکوینی^۱ و نهایی^۲ صورت می گیرد. ارزشیابی نهایی برای قضاوت و داوری و ارزشیابی تکوینی برای ارتقاء و بهبود یادگیری است. ارزشیابی تکوینی نتایج مثبتی بر یادگیرنده دارد و با بازخورد مناسب، تفاوت چشمگیری در کیفیت یادگیری ایجاد می کند(۱۴). یکی از چالش های آموزشی در بالین، ارزشیابی عملکرد دانشجویان است. در مطالعاتی که *وتون*^۳ و *گوند*^۴ در این زمینه انجام دادند، بیان شد که اکثر دانشجویان از ارزشیابی خود در بالین راضی نبوده و ارزشیابی های انجام شده را فاقد عینیت می دانستند(۷). سال ها است که متخصصان در جستجوی روش های معتبری بوده اند که به طور موثر کارآیی بالینی دانشجویان را ارزیابی کنند(۱۵). این در حالی است که طبق مطالعات انجام شده رضایت دانشجویان و اساتید از روش فعلی آموزش و ارزشیابی بالینی کمتر از حد انتظار می باشد. از جمله معایب سیستم آموزش و ارزشیابی به روش سنتی، به کارگیری یکسان آن برای تمام عرصه های کارورزی و ترم های تحصیلی

1- Formative

2- Suumative

3 -Wotton

4 -Gonda

است(۵). تجارب پژوهشگران حاکی از آن است که ارزشیابی بالینی دانشجویان پرستاری بیشتر به صورت نهایی و با هدف نمره دادن به آنها صورت می گیرد و روش ارزشیابی متداول که به وسیله فرم ارزشیابی بالینی انجام می شود، روش سلیقه ای، معلم محور و ذهنی می باشد و کمتر از معیار های عینی و رفتاری بهره گرفته است(۱۶). چنانچه طرح آموزشی علاوه بر اینکه باید با اهداف آموزشی هماهنگ باشد و عملکرد فرد را در راستای اهداف آموزشی ارزیابی کند، لازم است مستمر و با ارائه بازخورد به دانشجو همراه باشد(۵). چپمن^۵ مدعی است که غلبه بر قضاوت ذهنی در ارزشیابی بالینی دشوار است. ادعا بر ذهنی بودن و غیر قابل مقایسه ای بودن ارزشیابی های بالینی منجر به این شد که مربیان در پی یافتن روش های ارزشیابی عینی، قابل اعتماد و معتبر باشند(۱۷). یکی از ابزار های آموزش و ارزشیابی که تمام محاسن ذکر شده جهت یک آموزش و ارزشیابی خوب را دارد، روش کار پوشه یا پورت فولیو^۶ می باشد (۵). دیکشنری آکسفورد پورت فولیو را « کیفی برای نگه داری مدارک و نمونه کارها » معرفی کرده است (۱۸). لاگ بوک مجموعه ای طرح ریزی شده و هدفمند از مدارک، شواهد و مستندات دانشجویان است که کوشش، پیشرفت و موقعیت تحصیلی آنها را در دوره آموزش نظری یا بالینی نشان می دهد. همچنین لاگ بوک یکی از روش های سنجش عملکرد است که مدرس می تواند به کمک آن چگونگی پیشرفت یادگیرنده و گام های رسیدن به آن را ارزشیابی کند(۱۹). لاگ بوک مجموعه مدارکی است که برای نشان دادن توانایی های فرد و سیر یادگیری وی در طول زمان جمع آوری می شود و می تواند به یک موضوع خاص اختصاص داشته باشد و یا کل یادگیری های فرد را در طول عمر در بر بگیرد(۲۰). از آنجا که مطالب لاگ بوک جنبه تراکمی دارند و در طول دوره ی زمانی خاص تهیه شده اند، برخلاف آزمون های هفتگی و ترمی که عکس های جدا از هم تهیه می کنند، می توانند فیلمی از چگونگی پیشرفت یادگیرنده را فراهم کنند. یکی از امتیاز های مهم لاگ بوک این است که دانشجویان با اندیشیدن به نمونه کارهای خود، ارزشیابی از خود را می آموزند. از مزایای دیگر این روش می توان به پیوند بین تئوری و عمل، آگاهی دانشجو از نقاط ضعف و قوت خود، مشارکت فعال معلم در ارائه باز خورد، افزایش اعتماد به نفس و تشویق فراگیر به تقویت یادگیری اشاره کرد. همچنین وقتی دانشجو و معلم برای انتخاب و تحلیل اطلاعات با هم مشارکت کنند، رشد حرفه ای هر دو ارتقاء می یابد(۲۱).

آش باچر^۷ در مطالعه خود پی برد که مشارکت معلمان در ایجاد روش های ارزشیابی جایگزین، مانند لاگ بوک، کارهای آموزشی آنها را تحت تاثیر قرار داده و انتظارات آنها را در مورد تفکر انتقادی و حل مسئله در دانشجویان افزایش داده است(۱۹). یکی از مسائلی که اکثر سیستم های آموزشی با آن درگیرند، فاصله بین تئوری و عمل است. شکاف بین تئوری و عمل در بین رشته های علوم پزشکی و از جمله پرستاری نیز ملموس است. به طوری که با وجود گذراندن دروس تئوری زیاد، دانشجویان در موقعیت بالین قادر به استفاده از اندوخته های علمی خود نیستند(۲۲). استفاده از لاگ بوک همچنین به عنوان ابزاری مفید در ارتقاء و تکامل مهارت های عمومی نظیر تفکر انتقادی، منجر به کاهش فاصله بین تئوری و عمل می شود و

⁵ Chapman

⁶ Port folio

⁷ - Aschbacher

فراگیر را در چرخه ی یادگیری مداوم قرار می دهد(۱۸). از نظر پائول^۸: "تفکر انتقادی یعنی هنر فکر کردن در مورد فکر کردن خودتان. درحالی که شما فکر می کنید به خاطر این که فکرتان را بهتر کنید". به عبارت دیگر تفکر انتقادی عبارت است از نوعی تفکر هدفمند و منحصر به فرد که متفکر به طور منظم ، معیارها و استانداردهایی برای فکر کردن برقرار می کند(۲۳). کافی^۹ به نقل از جاسپر^{۱۰} می نویسد لاگ بوک توانایی ارتقاء تفکر انتقادی را که از طریق یادگیری تجربی به دست می آید، دارد(۱۶) .

با توجه به ضرورت ثبت فعالیت های یادگیری و اهمیت آن در ارتقای سطح مهارت بالینی دانشجویان، طراحی لاگ بوک می تواند در این زمینه راهگشا باشد.

* پژوهش بنیادی پژوهشی است که عمدتاً در جهت گسترش مرزهای دانش بدون در نظر گرفتن استفاده علمی خاص برای کاربرد آن انجام می گیرد.
** پژوهش کاربردی پژوهشی است به منظور کسب دانش جدید که استفاده علمی خاصی برای نتایج حاصل از آن در نظر گرفته شده و در جهت حصول به هدف کاربردی خاص انجام می گیرد.
*** پژوهش تجربی - توسعه ای یک کار سیستماتیک می باشد که با بهره گیری از دانش موجود حاصل از تحقیق و تجربه علمی در جهت تولید مواد و وسایل جدید ، و یا اصلاح آنچه قبلاً تولید و یا اجرا می شده انجام می گیرد.

۲-۴ بررسی متون (در صورت نیاز می توانید از صفحات اضافی استفاده نمایید) Literature review

(با ذکر مراجع)

در این زمینه مطالعات متعددی انجام شده است که همگی دال بر ضرورت تدوین لاگ بوک است. در زیر به برخی از مطالعات مشابه اشاره می شود:

(۱) یافته های پژوهش علوی و عابدی که با عنوان " تجارب دانشجویان پرستاری از آموزش بالینی اثربخش " در سال

۱۳۸۵ انجام شد، نشان داد که تحت برخی شرایط و موقعیت ها، فرآیند آموزش و یادگیری تسریع شده و با کیفیت بیشتری پیش می رود. در این مطالعه، دانشجویان اظهار داشتند که فراهم بودن محیطی مناسب که در خلال آن بتوانند تمام توان ذهنی و جسمی خود را در جهت کسب تجربیات تازه به کارگیرند، پیش نیاز آموزش اثربخش است. همچنین آنها برای نقش کلیدی و مهم مربی اهمیت ویژه ای قائل اند(۲۴).

(۲) نتایج مطالعه ی علوی و عابدی که با عنوان " تجارب و درک دانشجویان پرستاری از مفهوم مربیان اثربخش در

آموزش بالینی " در سال ۱۳۸۶ بر روی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شده است، بیانگر نقش مهم و کلیدی مربی در آموزش و ارزشیابی عملکرد دانشجویان می باشد. در این مقاله عنوان شده است که مربیان اثربخش، در واقع پرسشگران خوبی هستند که توانسته اند میزان اطلاعات، آمادگی و یادگیری دانشجویان را از طریق روش های مناسب، مورد ارزیابی قرار دهند. در این تحقیق دانشجویان مدعی شدند که آموزشی به

⁸ - Paul

⁹ - Coffey

¹ - Jasper

یادگیری بهتر منجر شده است که در فضای ارتباطی مطلوب تر و دوستانه تری تجربه شده باشد. همچنین نتایج این مطالعه نشان می دهند که از دیگر مفاهیم مربوط به اثر بخشی مربی ، نقش او به عنوان ارزیاب است. این نقش در خلال نظارت بر عملکرد دانشجویان در بالین و نیز پرسش از آنان برای پی بردن به میزان تغییرات مورد انتظار در هر سه حیطه ی دانش، نگرش و عملکرد است.(۱۳).

۳) در مطالعه ی **براز پردجانی و همکاران** تحت عنوان "وضعیت آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان" که در سال ۱۳۸۷ بر روی دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام شد، آموزش بالینی ، فعالیت تسهیل کننده ی یادگیری در محیط بالینی که در آن دانشجو و مربی به یک اندازه مشارکت دارند، تعریف شده است. همچنین نتایج این مطالعه، مربی را به عنوان پل ارتباطی بین تئوری و بالین معرفی کرده است. یکی از چالش های اصلی فرا روی مربیان در این مطالعه، ارزشیابی عملکرد دانشجویان در عمل می باشد. به طوری که اکثر دانشجویان ارزشیابی خود را واقعی نمی دانستند و خواهان تجدید نظر در نمرات خود بودند. بنابراین به نظر میرسد وضعیت آموزش بالینی پرستاری نیازمند بازنگری ابزارها و فرآیندهای ارزشیابی بالینی است.(۷).

۴) در مطالعه ی **صالحیان و آرمان** با عنوان "مطالعه ی کیفی تجارب دانشجویان پرستاری در زمینه ی آموزش بالینی، که در سال ۱۳۸۸ بر روی ۱۲۰ نفر از دانشجویان دانشکده ی پرستاری بجنورد انجام شد، دانشجویان اظهار داشتند که ارزشیابی متداول مربیان، نمی تواند تفاوت های واقعی دانشجویان قوی و ضعیف را نشان دهد. همچنین نبود معیارهای مناسب ارزشیابی دانشجو، از جمله علل وجود دلسردی در میان دانشجویان است. شکاف بین تئوری و عمل نیز از جمله مواردی است که دانشجویان به آن اشاره داشتند. از نظر آنها بین آموخته های تئوری و موارد عینی در محیط بالینی، تفاوت و حتی گاهی تناقض وجود دارد(۲۵).

۵) مطالعه ی **حکمت پو** با عنوان "بررسی تأثیر ارزشیابی به روش پورت فولیو بر صحت ارزشیابی بالینی دانشجویان دوره " که در سال ۱۳۹۱ بر روی ۳۰ نفر از دانشجویان کارورزی در عرصه پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اراک انجام شد، نشان داد که نمره ی مبتنی بر ارزشیابی به شیوه معمول و بر اساس فرم های موجود در دانشکده های پرستاری نمی تواند واقعی باشد، چرا که دانشجویان بر اساس ذهنیات مربی و بدون مستند ارزشیابی می شوند. اما نمره لاگ بوک واقعی تر است، زیرا مربی بر اساس شواهد موجود دانشجو را ارزشیابی می کند. همچنین در این مطالعه، یادگیری اثربخش و پایدار و تقویت مهارت گزارش نویسی از دیگر فواید لاگ بوک برشمرده شد. این روش در پرستاری با هدف کاهش فاصله ی تئوری و عمل اجرا می شود. نتایج مطالعات نشان می دهند که لاگ بوک بیانگر توانایی دانشجوی پرستاری در تفکر انتقادی، انجام تدابیر پرستاری، برقراری ارتباط با دیگران و مرتبط ساختن تئوری و عمل در بالین بیمار است (۲۶).